



Місячний Економічний Моніторинг України

- Єдність коаліції викликає все більші сумніви.
- Темп приросту реального ВВП склав 6,0% дпр у першому кварталі 2008 року.
- Уряд збільшив квоти на експорт зернових, проте подовжив їх дію до червня.
- У травні Україна стане повноправним членом СОТ після ратифікації Верховною Радою у квітні протоколу про вступ.
- Державний бюджет став дефіцитним у першому кварталі через покращення виконання видаткової частини бюджету.
- Уряд знову відклав запровадження адресної соціальної допомоги.
- Споживча інфляція досягла 30,2% дпр за умов різкого зростання цін на м'ясо та овочі.
- Гривня поступово посилювалась щодо долара США, незважаючи на інтервенції НБУ.

**№5 (91)
травень
2008**

Населення: 46,4 млн.
Промислове виробництво/ВВП: 32%
Сільськогосподарське виробництво/ВВП: 7%
Інвестиції/ВВП: 27%
Експорт: Росія 26%, ЄС 28%
Імпорт: Росія 28%, ЄС 37%

Політика: Протириччя між Президентом та Прем'єр-міністром поглиблюються

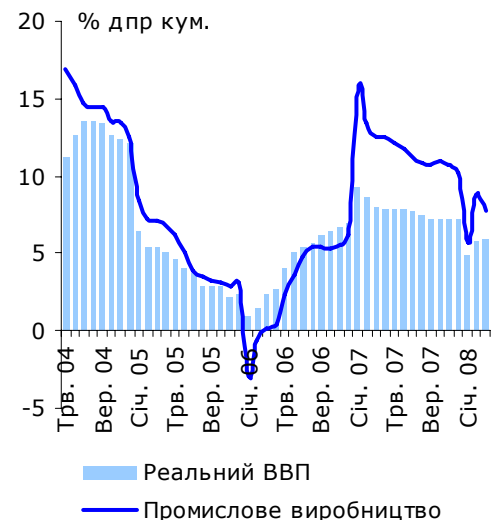
У квітні загострились розбіжності всередині правлячої коаліції. Продовжились правові суперечки між Президентом та Прем'єр-міністром навколо питань приватизації та продажу землі, при цьому спостерігалось відверте нехтування законом усіма учасниками політичного процесу. До останніх кроків сторін належать укази Президента, що призупиняють дію тих рішень Уряду, які він вважає антиконституційними, та протидія Уряду шляхом повторного видання призупинених рішень або отримання судових рішень. У відповідь на нові укази Президента з тих самих питань Прем'єр-міністр дала розпорядження щодо їхнього невиконання, на цей раз навіть не спираючись на судові рішення чи рішення Уряду. Нехтування законом вищими посадовими особами виконавчої гілки влади стало ще одним ударом по спробам утвердження верховенства права в країні.

Що стосується іншого суперечливого питання, Прем'єр-міністр Юлія Тимошенко та парламентська фракція БЮТ обговорювали можливість створення конституційної комісії з опозиційною фракцією Партії Регіонів з метою перетворення України на парламентську республіку. Цілком закономірно Президент Віктор Ющенко виступає проти таких змін, наголошуючи на неготовності українського суспільства. Якщо таку комісію буде створено, то це також поставить під сумнів доцільність подальшого існування Конституційної Ради, створеної за ініціативи Президента. Відповідно до нещодавнього рішення Конституційного Суду, для внесення змін до Конституції на основі референдуму необхідно змінити чинне українське законодавство. Таким чином, Президент був позбавлений права представити власну версію змін до Конституції безпосередньо на розгляд громадян України. Думки інших учасників парламентської коаліції – представників Нашої України та Народної Самооборони – з цього питання розділилися, що додатково погіршило й без цього непрості стосунки між членами коаліції.

Реальний сектор: У першому кварталі реальний ВВП зріс на 6,0% дпр

У першому кварталі 2008 року реальний ВВП зріс на 6,0% дпр порівняно з 8,0% дпр рік тому. Як і раніше, торгівля, переробна промисловість і транспорт були головними рушіями зростання, пояснюючи приблизно три чверті підвищення рівня економічної активності. Відновлення зростання в секторі будівництва тривало і в березні, що дозволило майже повністю компенсувати січневе падіння, тоді як сільськогосподарське виробництво залишалось практично незмінним, демонструючи приріст лише на 0,4% дпр.

Темпи реального приросту ВВП та промислового виробництва



Джерело: Держкомстат

Інститут Економічних Досліджень та Політичних Консультаций
 вул. Рейтарська 8/5-А, 01034 Київ
 Тел. (+38044) 278-6342
 Факс (+38044) 278-6336
 E-mail: institute@ier.kiev.ua
<http://www.ier.kiev.ua>



За даними Держкомстату, в січні-березні промислове виробництво зросло на 7,8% дпр. Харчова промисловість, металургійне виробництво і машинобудування зробили найбільший вклад до промислового зростання. Значне скорочення виробництва коксу та продукції нафтопереробки було компенсовано імпортом.

Галузеві тенденції: Квоти на експорт зернових було збільшено

Сільське господарство. Очікування учасників ринку щодо відміни Кабінетом Міністрів експортних квот на пшеницю та ячмінь через наявність великих запасів та прогнози доброго врожаю зернових виявилися надто оптимістичними. Уряд лише збільшив розмір експортних квот на ячмінь та пшеницю, продовживши їх дію до кінця червня. Експортна квота на пшеницю збільшилася з 200 тис. т до 1,2 млн. т, а експортна квота на ячмінь зросла з 400 тис. т до 900 тис. т. Також, 16 квітня Уряд розподілив квоти на експорт соняшникової олії, встановлені 22 березня, що дозволило відновити експортні операції.

На ринку м'яса втручання Кабінету Міністрів завершилось підписанням меморандуму з переробниками для запобігання подальшого зростання цін на м'ясо. Однак роздрібні ціни продовжують зростати. Таким чином, практика підписання меморандумів з виробниками продовольчих товарів, направлена на стримування зростання цін, знов підтвердила свою низьку ефективність.

Енергетика. Національна комісія регулювання електроенергетики України (НКРЕ) видала ліцензію новоствореній дочірній компанії «Газпром» «Газпромзбут Україна» на поставку 7,5 млрд. кубометрів природного газу промисловим споживачам в 2008 році. Водночас ліцензія іншого постачальника газу, "УкрГазЕнерго", була анульована, що дало можливість "Нафтогазу України" повернутися на цей сегмент ринку. Однак рішенням суду ліцензія "УкрГазЕнерго" на поставку 32 млрд. кубометрів газу щорічно була відновлена, що посилює невизначеність щодо того, яка компанія продаватиме імпортований газ на внутрішньому ринку.

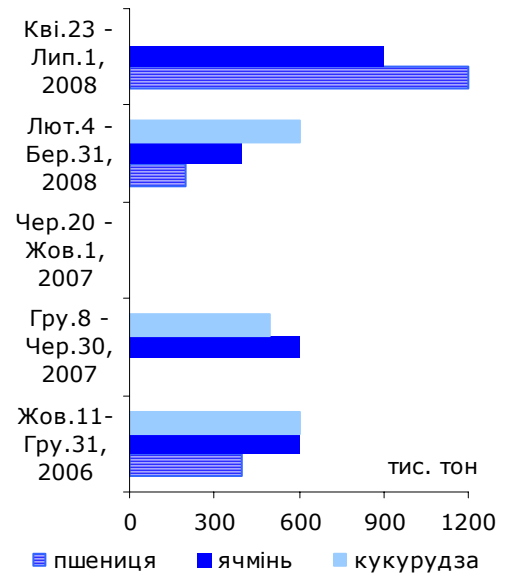
Приватизація. В квітні Фонд державного майна скасував приватизацію Одеського припортового заводу на підставі відповідного Указу Президента. Президент обґрунтував це рішення потребою попереднього прийняття програми приватизації. Аукціон, що був запланований на травень, викликав значну зацікавленість: було подано 20 заявок про участь в аукціоні, а 8 учасників звернулись до Антимонопольного комітету за оцінкою можливої угоди. Скасування аукціону ускладнило фінансування дефіциту бюджету і створило додаткові протиріччя між Прем'єр-міністром і Президентом.

Транспорт. У квітні Міністерство транспорту та зв'язку відклало заплановане підвищення цін на залізничні квитки у внутрішньому сполученні. Підвищення цін мало зменшити втрати від пасажирських перевезень. Рішення, імовірно, було спричинене бажанням уряду не збільшувати інфляцію у цьому році, хоча воно, очевидно, посилює майбутній інфляційний тиск і продовжує перехресне субсидювання між вантажними та пасажирськими залізничними перевезеннями.

Зовнішній сектор: В травні Україна стане членом СОТ після ратифікації протоколу про вступ

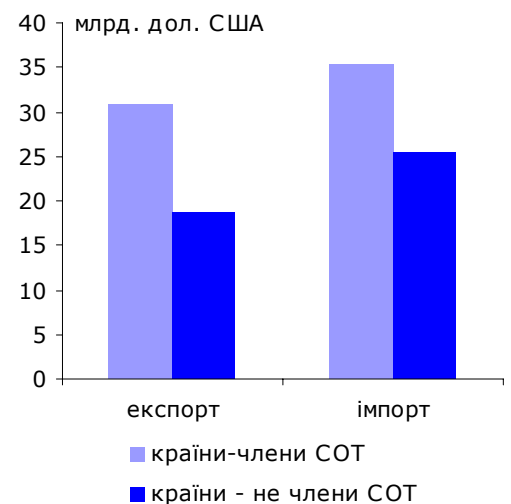
В квітні Верховна Рада ратифікувала угоду про вступ України до СОТ. Таким чином, в травні Україна стане 152-им членом СОТ. Умовами вступу передбачено зменшення і зв'язування імпорتنних тарифів, поступове зменшення експортних тарифів, усунення кількісних експортних обмежень та лібералізацію торгівлі послугами. За оцінками, вступ в СОТ буде вигідним для країни, додаючи 2,5% до реального ВВП і 7,2% до добробуту в середньостроковій перспективі.

Експортні квоти на пшеницю, ячмінь та кукурудзу в 2006-2008 рр.



Джерело: Постанови КМУ

Торгівля товарами України у 2007 році



Джерела: Держ комстат, оцінки ІЕД



За даними Держкомстату експорт товарів за січень-лютий зріс на 26,2% дпр в доларовому виразі, тоді як імпорт, без врахування природного газу, зріс на 47,1% дпр. Однією з причин швидкого зростання імпорту зовнішньої торгівлі є підвищення цін на світовому ринку на цілий ряд сировинних товарів, включаючи продовольчі товари, енергетичні ресурси, товари хімічної промисловості та метали. Іншою причиною вражаючого зростання імпорту є значний внутрішній попит як на інвестиційні, так і споживчі товари.

Фіскальна політика: Дефіцит загального фонду Державного бюджету досяг 2,3 млрд. грн. або 1,2% від ВВП

У першому кварталі 2008 року виконання загального фонду Державного бюджету по доходам становило 108,6% від плану завдяки вищим податковим надходженням. Зокрема, плани надходжень від податку на додану вартість та податку на прибуток підприємств були перевиконані на 5,8% та 22,7% відповідно. Крім того, додаткові надходження ПДВ за ввезені на територію України товарів внаслідок заборони обігу податкових векселів та продовження боротьби з контрабандою дозволило уряду збільшити запланований обсяг відшкодування ПДВ. Водночас надходження від акцизних зборів та офіційних трансфертів були нижчими за заплановані.

Виконання видатків загального фонду Державного бюджету покращилось, проте залишилося на низькому рівні (92,5% від плану). Традиційно найвищий відсоток виконання, більш ніж 95% від плану, мали соціальні видатки та трансферти місцевим бюджетам, в той час як видатки на житлово-комунальне господарство було профінансовано лише на 34,7% від планового показника. Як наслідок Державний бюджет (загальний фонд) за цей період став дефіцитним на рівні 2,3 млрд. грн. або 1,2% від ВВП.

Соціальна політика: Пільги продовжують надаватись незалежно від рівня доходів

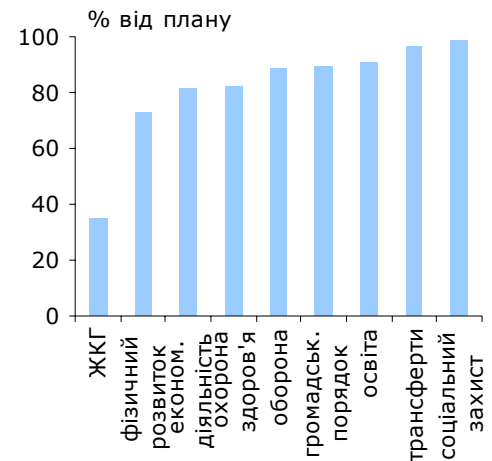
У квітні Кабінет Міністрів прийняв постанову щодо продовження надання пільг певним категоріям осіб незалежно від рівня доходів, зокрема ветеранам праці, інвалідам, суддям у відставці та пенсіонерам з числа прокурорів, тощо. Це рішення фактично скасовує положення Закону України «Про Державний бюджет на 2008 рік», відповідно до якого з 1 травня надання пільг було передбачено виключно для осіб з доходами, які не перевищують 1,4 рази від суму прожиткового мінімуму. Таким чином, уряд вже в котрий раз відклав впровадження адресної соціальної допомоги. Крім того, це рішення призведе до збільшеного навантаження на бюджет через збільшення соціальних зобов'язань у поточному фіскальному році.

У першому кварталі 2008 році доходи Пенсійного Фонду зросли на 41,8% до відповідного періоду попереднього року й досягли 21,9 млрд. грн. При цьому доходи Фонду зростали пропорційно до зростання заробітної плати. Трансферти з Державного бюджету склали 7,8 млрд. грн. або 26,2% від річного плану. Водночас видатки Пенсійного фонду зросли до 33,4 млрд. грн. Дефіцит у розмірі 3,7 млрд. грн. було, найбільш ймовірно, профінансовано за рахунок кредитів Держказначейства.

Монетарна політика: Інфляція перевищила 30%

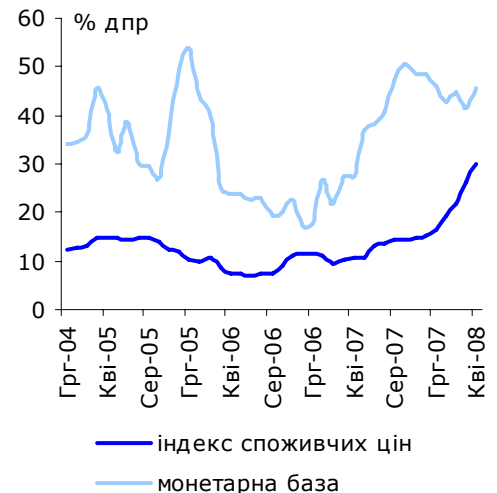
У квітні інфляція досягла 30,2% дпр в умовах щомісячного підвищення споживчих цін понад 2% протягом останніх восьми місяців. Різке збільшення цін на м'ясні продукти і овочі, викликане сезонними факторами і продовженням боротьби з контрабандою, пояснює більшу частину прискорення інфляції. Ціни на інші складові споживчого кошика показали досить помірну динаміку, незважаючи на черговий етап підвищення соціальних виплат в квітні. Це може пояснюватись зниженням попиту в умовах

Видатки державного бюджету у першому кварталі 2008 року



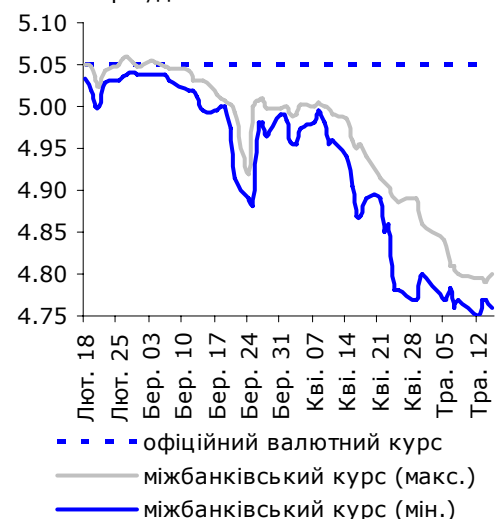
Джерело: Державне казначейство

Динаміка монетарної бази та індекса споживчих цін



Джерело: Держкомстат, НБУ

Обмінний курс





збільшеної чутливості домогосподарств до підвищення цін. Певне сповільнення інфляції літом є достатньо імовірним на фоні збільшення ймовірності отримання непоганого врожаю.

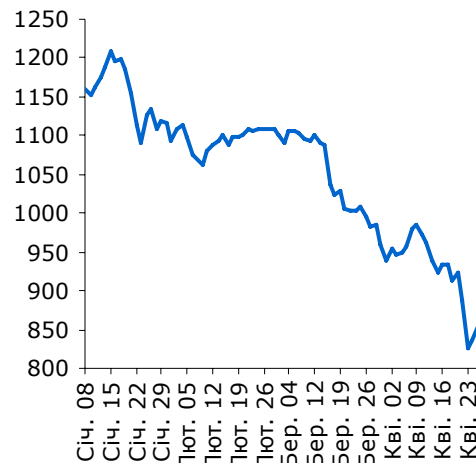
У квітні монетарна база збільшилась на 45,6% дпр, а грошова маса на 52,4% дпр. Ліквідність залишалась достатньо низькою, підтримуючи процентні ставки на міжбанківському ринку на високому рівні. Через великі коливання ліквідності міжбанківські кредитні ставки змінювались від 9% аж до 35% річних. Збереження високих ставок протягом тривалого часу змусило банки зменшити кредитування підприємств: чисті кредити видані банками юридичним особам в квітні зменшились до 5,9 млрд. грн. порівняно з 16,7 млрд. грн. у березні.

Фінансові ринки: Гривня продовжила посилюватись щодо долара США

Валютний курс. Гривня продовжила укріплятись щодо долара США в квітні, незважаючи на інтервенції НБУ в розмірі 619 млн. дол. США. Нестача вільної гривні у банків, продовження притоку капіталу і сезонне збільшення пропозиції доларової готівки, скоріш за все, були основними причинами подальшого укріплення гривні. Протягом місяця курс гривні поступово укріпився від 4,98-5,00 грн. за дол. США до 4,78-4,80 грн. за дол. США. Незважаючи на чіткі ознаки переходу до гнучкішого валютного курсу, новий режим валютного курсу лишається невизначеним, оскільки НБУ не визначив новий валютний коридор і залишив офіційний курс гривні на рівні 5,05 грн. за дол. США.

Фондовий ринок. Український фондовий ринок продовжив падіння. Індекс ПФТС впав на 12,1% в квітні, таким чином падіння індексу з початку року досягло 38,7%. Оскільки світові фондові ринки залишались стабільними в квітні, падіння ринку в Україні пояснюється переважно внутрішніми факторами, такими як збільшена пропозиція акцій, особливо з боку банків, і обмежена ліквідність на українському фінансовому ринку. Проте розпродаж акцій перед травневими святами був спричинений очікуваннями рецесії в США.

Індекс ПФТС



Джерело: ПФТС



Економічні Тенденції		І кв 07	ІІ кв 07	ІІІ кв 07	ІV кв 07	І кв 08	Лют.	Бер.	Кві.
Зростання ВВП (реальне)	% дпр	8,0	7,9	6,4	7,3	...	6,7	6,5	6,2
Зростання ВВП (реальне, кум.)	% дпр	8,0	7,9	7,3	7,6	5,8	6,0	6,7
Пром. виробництво (реальне, кум.)	% дпр	12,5	11,8	10,7	10,2	7,8	8,8	7,8	8,0
С/госп. виробництво (реальне, кум.)	% дпр	5,0	6,3	-5,1	-5,6	0,2	0,7	0,2	0,4
ІСЦ	% дпр	10,1	13,0	14,4	16,6	26,2	21,4	26,2	30,2
ІВЦ	% дпр	17,9	20,6	19,6	23,3	31,8	25,6	31,8	37,5
Експорт (дол. США, кум.)***	% дпр	32,4	32,4	27,3	27,4	26,2"
Імпорт (дол. США, кум.)***	% дпр	32,0	33,2	31,5	34,8	47,1`
Баланс торгівлі товарами (кум.)	млрд. дол. США	-1,75	-3,20	-5,38	-10,57
Поточний рахунок, на кінець періоду	млрд. дол. США	-1,31	-2,00	-2,15	-5,92	x	x	x
Поточний рахунок (кум.)	% ВВП	-5,0	-3,4	-2,2	-4,2	x	x	x
Валові міжнародні резерви	млрд. дол. США	22,9	25,9	30,6	32,5	33,2	32,5	33,2	33,3
Грошова база, на кінець періоду	% дпр	27,7	38,4	50,6	46,0	41,4	44,9	41,4	45,6
Сер.відс.ставка за кредитами у грн.**	% річних	14,0	13,9	13,7	14,0	14,6	14,6	15,2	16,9
Обмінний курс, середній	дол. США	5,05	5,05	5,05	5,05	5,05	5,05	5,05	5,05
Обмінний курс, середній	євро	6,62	6,81	6,81	7,31	7,56	7,63	7,81	7,96

ДЖЕРЕЛО: Держкомстат, НБУ, Міністерство фінансів, власні розрахунки
 " Місячні дані наведені тільки для експорту/імпорту товарів (джерело: Держкомстат),
 ` Січневі дані для імпорту наведені без врахування імпорту газу
 кварталні дані наведені для експорту/імпорту товарів та послуг (джерело: НБУ)

* Місячні показники не враховують регулярні кварталні перегляди ВВП
 ** Середньозважена відсоткова ставка за кредитами у гривнях (джерело: НБУ)
 *** Зростання у доларовому виразі

Основні Економічні Показники		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Номинальний ВВП	млрд. грн.	130,4	170,1	204,2	225,8	267,3	345,1	441,5	537,7	712,9
Номинальний ВВП	млрд. дол. США	31,6	31,3	38,0	42,4	50,1	65,0	86,2	106,5	141,2
Зростання ВВП (реальне)	% дпр	-0,2	5,9	9,2	5,2	9,6	12,1	2,7	7,3	7,6
Промислове виробництво (реальне)	% дпр	4,0	13,2	14,2	7,0	15,8	12,5	3,1	6,2	10,2
Сільськогосп. виробництво (реальне)	% дпр	-6,9	9,8	10,2	1,2	-11,0	19,7	-0,1	0,4	-5,2
ІСЦ, в середньому за період	% дпр	22,7	28,2	12,0	0,8	5,2	9,0	13,5	9,1	16,6
ІСЦ, на кінець періоду	% дпр	19,2	25,8	6,1	-0,6	8,2	12,3	10,3	11,6	12,8
ІВЦ, в середньому за період	% дпр	31,5	20,9	8,6	3,1	7,6	20,5	16,7	9,6	19,5
ІВЦ, на кінець періоду	% дпр	15,7	20,8	0,9	5,7	11,1	24,1	9,5	14,1	23,3
Експорт товарів та послуг (дол. США)	% дпр	-7,9	17,9	9,5	10,7	24	42,6	7,5	13,2	27,4
Імпорт товарів та послуг (дол. США)	% дпр	-19,1	18,9	14,1	4,9	28,7	31,3	20,4	22,0	34,8
Поточний рахунок	млрд. дол. США	0,9 °	1,2 °°	1,4	3,1	2,9	6,9	2,5	-1,6	-5,9
Поточний рахунок	% ВВП	2,9 °	3,8 °°	3,74	7,6	5,9	10,6	2,9	-1,5	-4,2
Чисті прямі іноземні інвестиції	млрд. дол. США	0,5	0,6	0,8	0,7	1,4	1,7	6,5	5,3	9,2
Міжнародні резерви	млрд. дол. США	1,09	1,48	3,09	4,42	6,94	9,52	19,39	22,26	32,48
Дефіцит (профіцит) зведеного бюджету*	% ВВП	-2,1	-0,7	-1,9	0,8	-0,2	-3,0	-1,9	-0,9	-1,1
Загальний державний борг	% ВВП	61,0	45,3	36,5	33,5	29,0	24,7	17,7	15,0	12,6
Зовн. державний борг (загальний)	% ВВП	49,9	33,0	26,3	24,1	21,4	18,6	13,4	11,9	10,1
Грошова база, на кінець періоду	% дпр	39,3	39,9	37,4	33,6	30,1	34,1	53,9	17,5	46,0
Обмінний курс, середній	дол. США	4,13	5,44	5,37	5,33	5,33	5,31	5,12	5,05	5,05
Обмінний курс, на кінець періоду	дол. США	5,07	5,44	5,30	5,33	5,33	5,31	5,05	5,05	5,05
Обмінний курс, середній	євро	4,39	5,03	4,81	5,03	6,02	6,62	6,40	6,32	6,92
Обмінний курс, на кінець періоду	євро	5,20	5,10	4,67	5,53	6,66	7,22	5,97	6,65	7,42

ДЖЕРЕЛО: Держкомстат, НБУ, Міністерство фінансів, власні розрахунки

* Показник розрахований за новою методологією, що застосовується з 2002 року.

"Мінус" означає дефіцит бюджету

° Вартість товарів, переданих у власність Росії згідно з міжурядовою угодою про розподіл Чорноморського флоту, підписаною у травні 1997 року, на загальну суму 726 млн. дол. США не врахована

°° Вартість авіакомплексів, переданих у власність Росії як частина боргу за газ згідно з міжурядовою угодою, підписаною у жовтні 1999 року, на загальну суму 274 млн. дол. США не врахована

Скорочення

дпк до попереднього кварталу

дпр до попереднього року

дпм до попереднього місяця

кум. кумулятивно